

szociális irányú verset választ az említett Erdélyi László-verseken kívül Mécs Lászlótól (Vád és védőbeszéd), Juhász Gyulától (Isten lámpásai) és Sárközi Györgytől is (Kerüld a külvárosi utcákat). Fordít József Attilától is két verset: Margaréta és a Betlehemi királyok. Nagy lírikusaink közül még Áprily Lajos (2), Illyés Gyula, Kosztolányi Dezső (2), Reményik Sándor (3) és Szabó Lőrinc (3) szerepelnek. Havas István verse (A német Duna mentén) egy németnyelvű magyar lírai gyűjteményben azért tölt be sajátos hivatást, mert a magyar utazó érzésvilágára vet fényt: most robogó vonat békés utasa az, akinek ősei hajdan kemény lovasnép rettegett fiaiként száguldoztak ezen a tájon. Ilyen szempontból van külön jelentősége német fordításban Ady: Az én magyarságom című versének is, valamint Bárd Miklósénak, aki szintén a magyar lélekvilág különvalóságát énekl meg.

Amint látjuk, elég sokoldalúan nyilatkozik meg az újabb magyar líra Lám Frigyes fordításgyűjteményében. Ez jól is van így, mert a magyar költészet gazdagságából némi képet nyerhet a német olvasó. Kár, hogy egyik legnagyobb modern magyar lírikusunktól, Tóth Árpádtól egy költeményt sem vett fel a fordító. A kötet hiányának érezzük azt is, hogy az egyes költők életéről és művéről legalább néhány sorban nem emlékezik meg: így egyszersmind egy kis irodalmi áttekintést is kapna a német olvasó, s ez olyan alkalom, melyet kár elmulasztanunk, hiszen általában olyan keveset tudnak a külföldön szellemi életünkről. De az egyes versek megértéséhez és kellő értékeléséhez is biztosabb alapot nyujtana, ha

az illető költő egész munkásságáról és a modern költészetben elfoglalt helyéről is értesülne az olvasó. A kötet azonban így is jó szolgálatot tesz a magyar költői értékek megismertetésének s ha valaki tudja, milyen nehéz feladat sajátos nyelvezetű magyar költői alkotások átültetése német nyelvre, őszinte elismeréssel hajlik meg az előtt a nagy munka előtt, melyet Lám Frigyes végzett.

KRAMMER JENŐ.

Kiss Lajos: A szegény asszony élete. (Athaeneum kiadása. Bpest, 1943.)

Évek óta vártuk, de csak az ideai könyvnapra jelent meg Kiss Lajosnak *A szegény ember élete* c. könyve után *A szegény asszony élete* c. nem kevésbé érdekes és szép könyve. Stílus van már a címlapjában is. Ahogy az előbbi kötetéről a zsákot markoló kéz már messziről jellemzi a küzdelmes életet, itt egy gyermekét odaadásal tápláló egészséges asszony képe szimbolizálja a szegény asszony hasonlóan nehéz életét. Amoda a fényképező gép objektívje látott, itt a kongeniális Boross Géza festőművész érzett; nem hiába lakik egy fedél alatt a könyv írójával.

Ezzel a két kötettel a legnagyobb magyar parasztvárosnak élete lett megörökítve olyan ember igazlításán keresztül, aki a szegény ember életét a maga indulásán, a szegény asszonyét édes anyjának és hozzátartozóinak életén keresztül tanulta megismerni. Minden szaván érzik a szeretet s az író együtt örül és együtt búsul alakjaival. Mert nem csak egy alakja van. A szegény asszonyok éppen olyan változatosságban jelentkeznek, mint annak idején a szegény emberek. Jelentkeznek

kor és foglalkozás szerint, úgy, ahogy maguk választották maguknak a nehezebb, vagy a könnyebb életet, vagy talán úgy, ahogy a sors adta egyiknek az egyik, másiknak a másik életformát.

A nehezen élők és könnyen élők két nagy csoportjára lehet felosztani azt a társadalmat, amelynek hű képe tárul elénk a könyv minden lapjáról. Annaira hű képe, hogy bizonyára sokan lesznek, akik a nagy realizmust a könyv hibájául fogják felróni. Nekünk, már előre is más a véleményünk. Kendőzéssel igazságot mondani soha sem lehet. Már pedig ennek a könyvnek az igazságra való törekvés adja meg a legnagyobb értékét azon a mindig irodalmi színvonalon kívül, amely még a legrealisabb képbe is, akarva nem akarva nem egy helyen viszi bele a költői hangulatot.

Hogy a szegény asszony életének ilyen változatos skálája legyen, az csak akkor döbrent meg, amikor végig olvassuk a könyvet. A nehezen élők közt ott látjuk a libapásztort, a pulykapásztort, a peszrát, a kis szolgálot, nagy szolgálot, tanyai szolgálot, a szobalányt, a szakácsnét, az öreglányt, a megesett lányt, az asszonyt. Ez utóbbit a férjhez menés előtt, az esküvőn, a lakodalomban, napi munkájában, sütés-főzés közben s évszakok szerint változó munkájában. Látjuk szaporodását, gyerekekkel való bánását. A férj és feleség egymáshoz való viszonyát, a különböző asszonytípusokat, az otthont, a táplálkozást, viseletet s az egészség és betegség elképesztően nagy különbségeit. S mindezekhez a foglalkozásokkal járó néprajzi megfigyelések, a használt eszközök s a paraszti szakácsművészet adják a háttérét. De itt látjuk a lúdtömő, tépő és tollfosztó

asszonyokat éppenúgy, mint a legkevésbé irigylésreméltó özvegyasszonyt is. A könnyen élők közt a jófajtákat, a kenderkofát, a vásznaskofát, a mészkofát, a sóárus asszonyt, az edénykofát, a kékitős asszonyt, a piaciárus asszonyokat, a kenyérkofát és kenyérsütögetőt, a zsemleáruoló asszonyt, a kalács-sütögető asszonyt, a tejfelkofát, a paprikakofát, a krumplikofát, a dinnyekofát, a dohánykofát, a zöldségkofát, a gyümölcskofát, a csirkekofát, a tojáskofát, a halkofát és az ócskás asszonyt. Külön említést érdemelnek a bábák, gyógyító asszonyok s az özvegy asszonyok közül kikerülő halottbepjáró, halottmosó, sirató és énekes asszonyok. S még ezekkel sincs vége a sokadalomnak. A lelenctartó, gondviselő, kosztadó, kifőző, kvártélyadó asszonyok, a szóbeli fejtérselések és a koldusasszony egészítik ki ezt a rendkívül érdekes s mindvégig eleven színekkel megrajzolt társadalmat.

Kiss Lajos munkája nem tudományos munka a szó szoros értelmében, de annak, aki Hódmezővásárhely népét tökéletesen meg akarja ismerni, nélkülözhetetlen. Nem tudományos, de több annál. Olyan gazdag forrása a magyar paraszt életének, amelyet senki sem nélkülözhet, aki a mai egyoldalú beállítással írt népi munkák mellett a tiszta valóság megismerésére törekszik. A tudománynak pedig csak ez lehet a célja. Nincs a munkának levéltár szaga, de el tudjuk képzelni, hány dohos ház ajtaját kellett kinyitni, hogy a bentélők lelke ennyire megnyíljen a kutató előtt, hogy a magafajtájának ilyen maradandó emléket tudjon állítani. Mert azt állított, s a két kötetben benne él a magyar alföldi parasztság.

BANNER JÁNOS